

I. N. J. CH.

DE

ÆTATUM VA-
RIETATE & CHA-
RACTERIBUS

in imitatione Poëtica observandis

EXERCITATIO ACADEMICA,

quam

Ex Indultu Ampliss: FACULT. PHILOSOPH.

In Regia Aboënsi Academia

PRÆSIDE

UIRO AMPLISSIMO

TORST. RUDEEN,

Poës. PROFESSORE Regio & Ordinario,

& h.t. Acad. RECTORE MAGNIFICO,

Doëtorum placide censuræ modestè submittit.

JOHANNES NORRÉN/

Carel.

In Auditorio Maximo ad diem 22. April.

Anno 1699. hor. antemerid.

Impr. apud Jo. LAURENT. WALLIUM.

VIRO

Summa in REGEM fidei,

Reverendissimo in CHRISTO

PATRI ac DOMINO,

DN. PETRO LAUR
BECCHIO,

S. S. Theologiæ DOCTORI
Consummatissimo,

EPISCOPO Diœces. Wiburgensis
Amplissimo,

Consistorii ibidem PRÆSIDI
Gravissimo,

Gymnasii Regii & Schol. EPHORO,

MÆCENATI SUMMO.

ANNOS ET FATA PROSPERA!

Impia terrigenum cum junxit
Pelion Ossæ

Turba, sibi pœnas, tela
trifurca, parat.

Qvis scit an has mereat quoque nostra
audacia pœnas?

Vellere dudum aurem hæc vox quoq;
visa mihi est:

En ! audax facinus committis, desine
magno

Munera, si sapias ah, mittere parva
Viro.

Munera quæ credis tibi sic paritura fa-
vorem

Non parient, odio munera digna
magis.

Adstitit at Pallas, dextram complexa,
timorem

Jussit abesse procul, cordaque mæ-
sta levat.

Mente piâ quidquid tentas, audenter
id ipsum

Efficias, dixit : spondeo gratus
eris.

Gran-

Grandia vix tanto sunt cordi dona Pa-
trono :

Primitias mentis respicit ille piæ.
Comica Musa olim vilem ludebat ob
hircum,
Haud illam munus, sed satiavit
honor.

Dixit. & erectâ dum mente hæc di-
cta revolvo
Non timor iste aderat, nec tamen
omnis abest.

Ergo, Patrone ingens quæ terrent ulti-
ma pellas
Atque oculos subeat parvula char-
ta Tuos.

REVER. IN CHR. PATRIS

Cultor humilimus

JOH. Norgren.

In Dissertationem eruditam

De

CHARACTERIBUS HORATIANIS,

*Juvenis Literarum ac morum elegantia
ornatissimi,*

DN. JOHANNIS

NORBENSI

Amici sincerè dilecti.

Huc Puer, huc calido ferventes san-
gvine Ephebi,
Vosque Viri, & tremulo poplite ad-
este Senes.

Quisque suos isthoc cernetis in æqvore
chartæ

Depictos mores : sed sine bile ta-
men.

Sit licet ipsa nigro signata hæc pagina
rore,

Candorem Authoris sic tamen illa
notat.

Festinab.

TORST. RUDEEN.

CANDIDE LECTOR.

E meritò in me, Horatianum
illud quadrare possit,
Nos numerus sumus &
fruges consumere nati:
Nunquam non temporis ha-
bendam esse rationem putavi, quippe cujus
jacturam, sapientiores gentiles, tanti fecisse
constat, ut unius horula otiosam fugam de-
flectere non fuerint veriti. Quidni, ergo,
nos Christianos, huic magis quam ulli scenæ
servire deceat? non ignaros ejus nos debere
rationem, olim, summo mundi judici reddere,
hicque inter momenti & eternitatis gradum
esse constitutos. Inter illa verò exercitia, qui-
bus cum fructu, mortales tempus concessum
solent impendere, (pro ut sua quemque volu-
ptas trahit) dissimulare non possum, mirâ quâ-
dam suavitate, Poëtarum lectionem, mihi sese

commendasse; præterquam enim, quod omnibus
constat, quantum augmenti in rem literariam
Poëta contulerint, quotque scientiæ abstruse in
puteo Democriti latitassent, si non culta fuisset
veneranda Poësis; Ipse etiam Minellius (in de-
dic. ad Terent.) dicere non dubitat, ab illis plura,
in Remp. literariam, commoda, quam
ex centum Philosophorum Scholis pro-
manare; Et verè quidem, cum antiqui Poëta,
summi item fuerint Philosophi. Unde etiam
Plato, Tyranno Dionysio, exquisitam feliciter
administrandæ Reip. rationem desideranti, u-
nam Aristophanis fabulam, quam νεφέλας in-
scripsit, principi viro commendasse Phil. fertur.
Et Cicero, non Philosophiæ minus, quam civi-
tatis regendæ gnarus, agnoscit Poësin esse huma-
næ consuetudinis speculum illustre Et quotidianæ
vitæ perfectam imaginem; Sed nec alia fuit res,
quæ veteribus Poëtis, id peperit, ut Σωτήρες τῶν
πόλεων, servatores civitatum dicerentur, quam
quod ratione gratissimâ, virtutū sectandarum
fugiendorumq; vitiorum, docerent viam. Orbis
ille Dormitor Alexander, Homerum dormiens
in thecâ aureâ sub cervicali habuisse dicitur;
novit enim Rex Magnus, multos ante Agame-

munem, ante Achillem, fuisse Heroas, dignissimos laude, qui tamen vatum praconio destituti, profundâ oblivionis nocte sepulti jacent. Nolo autem jam in laudes Poëseos ulterius descendere, ne nobilissimæ rei, umbram pro luce inferam. Id præterire non possum eidem obfuisse non parum, quod voces sint auditæ viro- rum cætera celebrium, qui tantum non ibere damnatum, certè diminutum illius usum, haud autò, dicentes, tempus Poëtarum lectiõni debere insumi, quandoquidem, quicquid non ad æternitatis beatam faciat possessionem, sit secundum Pauli sententiam, pro stercore algæque vilius habendum: quin & in Poëtarum scriptis, res impuræ, uti ipsis videntur, passim illos offendunt, quas tamen homo Christianus, sanguine viperino cautius vitare deberet. Conatus laudaremus, nisi intempestivè essent seduli. Adferat ad Poëtas legendos castum animum Lector, & illorum protinus castimoniam deprehendet, nec enim eorum fabulas, eodem modo doctus metitur ac indoctus; quin, in ipsis sacris scripturis, si quis ad illas impuro accesserit pectore, quod sordibus suis prætexat, se existimabit invenisse: non aliter atque ex

eadem herbâ, venena serpens & mella apis
fugit ; sed nec Poetas ita suademus legendos,
ut oblivioni tradatur, verbum DEI vivi. Opi-
fices enim atq; rusticos quis damnabit, quod
nec illis semper vacet sacra legere ? Audire de-
berent illi ipsum vas DEI electum Aposto-
lum Paulum, jubentem omnia nos pro-
bare, bonum autem quod est, tenere :
qui & exemplo suo hoc ipsum probat, dum
Arati, Menandri & Epimenidis Poëtarum ver-
sus, non nullibi Epistolis suis inserit. Pre-
stat vero Poesis hunc usum junioribus, ut
linguæ elegantiam ac castimoniam discant;
Profectiores autem videbunt, quam multa ad
naturæ legem lumenque rationis perficiendum,
egregia contineant, naturalisque scientiæ the-
sauros infinitos. De cætero, deplorare possi-
mus eorum cæcitatem in spiritualibus, &
DEO pro verbo suo nobis revelato, agere
gratias. Hymnos denique & metra concin-
nè connectere docet Poesis, quibus scriptura
nos DEUM celebrare mandat, & exempla Da-
vidis atque primitivæ Latine ecclesiæ, quæ
multos rythmos ad nos misit, adhortantur.
Cum autem omnis ars, sic & Poëtica, non
con-

confuso, sed distincto ordine procedat, operam
doctiores dare solent, quò illius requisitis sa-
tisfaciant Occasio & mihi oblata est, in
illis meditationibus, hac publicà disquisitione,
ingenium exercendi. Scilicet biennium ex-
currit, cum in Regià hac Acad: Ars Poëtica,
ex Horatio publicè prælegeretur, sedulà vero
revolvi mente, quam pulcra fuerant, quæ à
divino Poëta traduntur; Quare, præcepta in
eàdem, quò cogitavi diutius, tantò mihi ar-
ridere ceperunt magis, donec tandem Juvenili
studio impulsus, præsens argumentum mi-
hi sumserim elaborandum, quod jam in lu-
cem publicam edetur. Vale Lect. Benev. i-
stiusque ab Oweno prolati esto memor: nimi-
rum,

Qui legis ista, tuam reprehendo, si mea
laudas
Omnia, stultitiam: si nihil, invi-
diam.

CAPUT I.

THESIS PRIMA.

IVALUIT diu, mos alio-
quin laudandus in
Academiis, ut videli-
cet, inscriptiones di-
sputationum & vo-
ces, quæ vulgo MA-

TERIA audiunt, mox in ipso limine enucle-
entur, antequam ad ipsa penetralia adiri
solet: hoc ipsum & nos, fortè facere-
mus, ni tempus ipsaque inscriptionis cla-
ritas, vetarent; inane, enim, existimamus,
in verborum variis originationibus, æ-
qui pollentiis & similibus evolvendis oleum
& operam velle perdere, ubi singula a-
liàs satis, & usu, & ipsa veritate, clara
sunt. Ut tamen non reddamus Lecto-
rem nostrum suspensum, operæ pretium
fore putamus si mentem nostram expan-
damus qualitercunque: removemus au-
tem hinc *atatem*, quam Ovidius (a) di-
vidit in *auream*, *argenteam*, *æream* &
ferream; quemadmodum & eam, de quâ

A

Flo-

(a) *Metam. lib. 1. fab. 3.*

Florus aliquoties. (β) Nec jam confide-
 ramus *etatem heroicam*, quam Tullius vo-
 cavit ea tempora, quibus heroës ex Diis,
 ut vana superstitio credidit, geniti floru-
 erunt: nec nostræ est tractationis, *etas*
militaris, quæ fuit annorum XVII. an-
 te quam, scilicet septimumdecimum & post
 quadragesimum sextum ætatis annum, non
 nisi summa necessitate cogente quisquam
 militare solebat. Nec *etas consularis*, quæ
 legibus Romanis erat annorum XLIII. ut
 docet Cicero (γ) Sed intelligitur hic æ-
 tatis nomine, ea vitæ pars, in quâ, ex
 calidi & humidi mixturâ, in corpore, &
 unius in alterum actione, substantiæ cor-
 poreæ temperies, alterationem sensibilem
 recipit, hominemque diversissimis cha-
 racteribus variatum repræsentat; nec illa,
 sub formali physico, sed peculiari & li-
 bero, prout instituto nostro, in Poëta
 formando, poterit inservire; ita tamen,
 ut si quid ex foro physico, vel aliundè,
 mutuati fuerimus, non tamen ex alieno
 agro manipulos arripuisse videamur;
 cum omnes disciplinæ, non modo foro-
 rio sibi vinculo annectantur, nec ulla
 unius institui possit sufficiens & clara
 tra-

(β) lib. 1. cap. 1. & 2. c. 19. (γ) Philip. 50

tractatio, nisi ad illius perfectionem, su-
am quælibet symbolam dederit: verum,
ipsa etiam Poësis, quam præcipuè hic respi-
cimus, hoc habeat peculiare, quod nul-
lâ humaniore disciplinâ possit carere. Et
quamvis Poëmatis anima, fabula sit,
continet tamen illa docetque veritatem
generalem, quam applicatio ad personas
certas, reddit particularem. Sic, in Ho-
meri Iliade præcipuè docetur, statuum
incolumitatem pendere ex unione & con-
cordia civium, subverti a. per eorundem
discordiam; hanc veritatem, fabula red-
dit singularem, in altercationibus Aga-
memnonis atque Achillis. Sed nec mo-
ralis veritas sola est, quam Homeri fi-
ctiones continent. Historica ac natura-
lia sub hoc fabularum involuero arti-
ficiosissimè comprehenduntur, ut majori
cum admiratione ac gratia sese nobis
commendent. Gratiam etenim, ex admi-
rabili nasci, ipse Aristoteles agnovit, in
sua Poëtica; atque in illa arte, Home-
rum fuisse primum ostendit, utpote qui
mentiri, prout oportuit, novit. verba e-
jus hæc sunt: δεδίδαχε δὲ μάλιστα Ὅμη-
ρος καὶ τῆς ἄλλης ψευδῆ λέγειν ὡς δέ.

Unde etiam HORATIUS de eodem lib. 1. Epist. 2.
*Qui, quid sit pulcrum, quid turpe, quid
 utile, quid non
 Plenius ac melius Chrysippo ac Crantore
 dicit.*

Ideò egregiè Celeberrimus Anglus Verulamius, in opere de Scientiarum Augm. cap. 13. p. 148. docet, Poësin esse plantam, quæ velut à terra luxuriante, absque certo semine germinans, supra cæteras doctrinas excrevit ac diffusa est.

THES. II.

IN numero ætatum, scriptores inter se dissident: alii quinque recensent, in quorum ordine est Varro, is enim cit. Sorano in suo Lex. eam dispescit in Infantiam, pueritiam, adolescentiam, juventutem, senectutem; & unumquemque gradum in iis, putat esse divisum in annos XV. notante Auf: Popm. (d) aliis placet numerus Senarius; quibusdam rursus arridet 7arius, etiam ob ejus, ut dicere amant, perfectionem & notabilitatem. Iis nihil derogamus, cuilibetque suum relinquimus sensum, hic tamen, quoniam imitamur vatem Venusinum, etiam eam dispertimur in *quatuor partes,*
 suffut-

(d) de diff: Verb. lib. 1. p. 11.

suffulti pariter auctoritatibus rationibus-
 que. Aristoteles Philosophus eximius, sic
 eam lib. 2. Rhet. c. 12. (ε) dividit: eum
 etiam observat ordinem Barclajus, initio li-
 bri, quem inscribit, Iconem Animorum :
 pari modo & Democritus (ζ) verba e-
 jus sic sonant: *Totus homo ex nativi-
 tate morbus est, dum educatur, (1.) in u-
 tilis est, & alienum auxilium implorat:
 dum crescit (2.) protervus, insipiens, pæ-
 dagogoque opus habens: dum in vigore
 est (3) audax est: dum decrescit (4) est
 miserabilis, ubi labores suos recollit ac
 jaelat, etc.* divisioni huic, suum album
 pariter addit calculum, Ovidius, (η) sic
 enim inducit Pythagoram loquentem:

*Quid? non in species secedere quattuor
 annum*

*Aspicias, ætatis peragentem imitamina
 nostra? &c.*

Ubi egregiè, ad finem fubulæ, de eadem
 differit materiâ. Quam sit autem hæc
 notitia in Poëmate, præcipuè Epico & Dra-
 matico, rectè formando necessaria, is igno-
 rare solus potest, qui nondum didicit Po-
 elia

(ε) Scip. Clarem. p.75. (ζ) ap. Huart.
 Scrut. ing. p.24. (η) Metam. lib. 15. fab. 3.
 v, 119. seqq.

ēſin in imitatione conſiſtere, cujus veriſimilitudinem, cum re repræſentatâ, (quam ſollicitè ad eò Poëtis commendat Ariſtoteles in ſua Poëtica, nequiquam ſeſtabitur, qui in cujusque ætatis intima non penetravit. Quin etiam, cum nec cuique ætati iidem ſint mores, utpote quos conſtitutio & fortuna diverſè temperant; has quoque ſpeculabitur Poëta, cuique ſuum tributurus cavebitque præprimis

Ne, quicumque Deus quicumque adhibebitur Heros,

*Regali conſpectus in auro nuper & oſtro
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas,*

Aut, dum vitat humum, nubes & inania capter.

Horat. (9) Hujus notiæ neceſſitatem in Poëſi, non diſſimilat idem Horatius opere eodem v. 317.

*Reſpicere exemplar vitæ morumq; jubebo
Doctum imitatore, & veras hinc ducere voces.*

Et v. 309. agnoſcit hanc ſapientiam, eſſe rectè ſcribendi & principium & fontem.

TH.

(9) in Arte v. 227.

THES. III.

QUATUOR ætatis distinctos gradus ho-
 mini tribuit Horatius, pueritiam, ju-
 venilem ætatem, nec non virilem & sene-
 ctutem: ubi quidem infantia & adolescen-
 tia, quas alii his annumerant, desiderari
 videntur, salva tamen res est modò benè
 concilientur auctores, infantiam sub se
 complectente pueritiâ: adolescentiâ, iterum,
 reductâ, priori sui parte ad pueritiam,
 posteriori ad juventutem. Sed nec Poetis
 adeò est cordi infantilis ætas, quatenus ra-
 rissimè contingat produci in scenam in-
 fantes, & tum quidem non nisi vagien-
 tes in cunis, nullo singulari caractere
 insignes. Sint ergo quatuor tantum æta-
 tes, cum suis proprietatibus nobis con-
 siderandæ; quarum tamen intervalla, cer-
 to annorum numero distingui & defini-
 ri vix possunt; cum temperamenti mutatio-
 nes, in aliis hominibus citius, in aliis
 tardius fiant: Temperamenti hic mentio
 necessaria est, quandoquidem inclina-
 tionum differentias, ab illo pendere, as-
 serant Phisici; illudque quadruplex nu-
 merent, sanguineum, biliosum, melan-
 cholicum & phlegmaticum, quæ ortum
 suum debere dicunt calori, frigiditati, hu-

humori & siccitati, vulgò, qualitatibus primis dictis. Inde corpora puerorum & infantium, calorem & humiditatem quodammodò, in æquilibrio habere; in juvenibus calorem & siccitatem dominari; ætatem virilem calorem non in tanta copia ac frigus, obtinere, senectutis verò, frigiditatem & siccitatem, individuas esse comites, docent Claremontius ex Aristotele, Huartus & Physici passim.

THES. IV.

INFANTIS mentionem hic quidem libenter omitteremus, quandoquidem, ut antea monuimus, parum illius indolis character à Poetis attendatur; quoniam autem, ex hac ætate, de futurâ judicamus, haud aliter, ac de reliquo die præfagimus ab ejus mane, paucissimis spectabimus hic puerum, quatenus jam est homo in lucem editus, hujusque lucis mortali usurâ frui incipit. Est ille, ex duabus partibus, diversissimis licet, compositus, corpore nempe organico & mente finita; corpus, quidem, variis & tot ferè partibus, quot in statu proVectiori, instructum est, ita ut pauca, vel quædam, in posterum sint addendæ, ut dentes, pili

pili &c. tamen, adeo debile est, ut ni ma-
 trum nutricumve cura accesserit, adum
 esse de infantis salute, quotidiana expe-
 rientia doceat; infirmitatem istam, oriri
 Physici dicunt ex inopia spirituum ani-
 malium, qui omnes suas vires non ad-
 huc ad robur vel consistentiam, sed ad
 augmentum corporis impendunt; quæ
 quoque causa est, quod arteriæ, nervi, ve-
 næ & muscoli, nondum sua præstent of-
 ficia. Interest tamen non parum, qui-
 bus alimentis tenella hæc ætas nutriatur,
 quandoquidem, post cognitam parentum,
 locique & temporis conditionem, in illis
 plurimum momenti ponant morum in-
 dagatores. Quapropter, Homerus, de-
 scripturus Phrygum illum tremorem ac
 omnis terroris expertem Achillem, ut
 character illi tributus tanto videatur ve-
 rissimior, fingit illius pueritiam Chiro-
 nis curæ traditam, non cibus cereali-
 bus, sed animalium medullis & carnibus
 de venatu nutritam. Ut exemplis aliis
 nunc supersedeam, quibus omnes Histo-
 riæ scitent, atque in brutis etiam ani-
 malibus experimenta non infrequentia o-
 stendunt. Undè facilè patet, non mo-
 do futurarum inclinationum fundamenta,

B

jaci

jaci in tenellâ isthac ætate, verum posse quoque Poëtas de iisdem conjicere, postquam educationis ratio ipsis innotuit, propriosq; inde formare characteres; licet cætera illius personæ non æq; fuerint manifesta. De mentis operationibus in hoc statu, non est quod sollicitè quæramus, quam sentire tum magis quàm intelligere, aut judicare credimus; & quidem immeritam, ut sic loquar, humoribus, quorum in infantili corpore summam esse copiam, corporis accretio seu augmentatio, non minus arguit, quàm frequens lacrymarum ex oculis stilla. Fieri nutritionem, Physiici docent, ex alimento, in sanguinem converso & percolato, cujus puriores & tenuiores partes, poris membrorum impactæ, si plures sint, quàm ad nutritionem requirantur, ope caloris, membra, in quæ valdè mollia fuerint illapsæ, facile per omnes partes distendunt: non multum aliter, ac in rarefactione, per novæ materiæ allapsum, corpus aliquod extendi, seu majus spatium capere videmus. Quis autem dubitabit hæc alimenta, quæ diversa capiuntur, diversos gignere humores; humores deinde temperamentum variare, ac diversas tandem exinde fieri

inclinaciones; unde frequentissimè infan-
ges, nutricum vitiis imbuti, deprehenduntur. Humorū copiam, ut ante dictum, in infante ostendunt etiam lacrymæ, quæ cum voce quadam leni & debili ferè semper mistæ emittuntur, ut testatur Sapia: (†) natura videlicet melior, ei illas implantavit, ut miseriam mundi calamitosamq; vitam per *περὸ ληΐου* quasi metueret & vaticinaretur; quod & considerantes Thraces, in lucem editos, lacrymis exceperunt: egressos læti efferebant. (κ) Lacrymæ verò proveniunt ab humoribus, quibus aut per tristitiam, aut etiam lætitiā (quod in senibus potius attenditur) refrigeratis, oculorum meatus contrahuntur, quâ compressione vapores ex iis prodeuntes in aquam vertuntur: quoniam scilicet eorum motu retardato, partes sibi occurrunt, & ita inter se uniuntur, ut in lacrymas abeant, docente Le Grand. (λ) sicut dicuntur fontes nonnulli, ex vaporibus, per calorem in superficiem terræ levatis, ibique frigore concretis, uniri & in aquas abire. Pronior autem est hæc ætas, sicut

B2

&c

(†) cap. 7. v. 3. (κ) Cic. in Consol.
(λ) Instit. Phil. part: IX. cap. 13.

& foeminæ sunt, ad lacrymandum, ob illam copiam humoris. Unum est, quod vix fallit prælagium, inquit Barclajus (μ) scilicet, lacrymarum profuse excidentium facilitas: qui enim ad primum percussæ mentis ictum, veris gemitibus madent, sunt illi naturæ mollioris & ad humanitatem amoremque compositæ: alios videas magnis quidem clamoribus simulantibus fletum, siccos tamen oculos inter parentum minas & verbera tenere; feri isti plerumque, si adoleverint, aut certe, in opacis pectoribus, nec teneros affectus, nec justos etiam timores, admissuri. Vox etiam rursus, postquam paulò adultiores facti sunt, tenuis, remissa & lenis esse solet, tum ob infirmitatem corporis (Aristoteles enim, Physiogn. cap. 7, citante Claremontio, gravem & intensam vocem ex fortitudine & robore, acutam & remissam ex imbecillitate & timore esse dicit) tum etiam quod asperam arteriam, per quam vox absolvitur, habeant angustiores. Sicut tibia crassior inflata gravem, angusta acutum & lenem edit sonum; per crassam enim fistulam plus fluit aëris, per angustam

(μ). *Icon Anim.* cap. 1. p. m. 7.

stam minus. Adeoque etiam hic, peccari potest in Poëmate si tenerior adu-
tiori, aut adulta puero vox, tribuatur;
quâ in re, ut & ubique, obtinet anti-
quum illud: Gåsar indtte icke löpa med
Stågg.

THES. V.

CUM puerilis hæc ætas nondum didicit
voces formare articulatâs, dicitur bal-
butire, antequam v. erectus incedit, repere
quadrupes humi solet. Undè egregium Poë-
tarû commentum (v) de Sphinge monstro
Thebas veniente, ænigmaque, quod præ-
ter Oedipum nemo solvere potuit, pro-
ponente hujusmodi: Quodnam id esset
animal quod mane quadrupes, meridie
bipes, vesperi tripes esset? cæteris obmu-
tescentibus, Oedipus hominem esse asse-
rit, quod is initio ætatis seu in infantia,
quadrupes, manibus videlicet duabus pedi-
bus adjunctis, procederet: in media ætate
bipes, id est, pedibus tantum innixus iret:
tandem vero ætate setâ, scipione assum-
pto, tripes videretur,

--- & infirmos baculo quoque sustinet
artus (ξ)

(v) Job. Minell. in suis not ad Trist. Ovid.
lib. IV. El. 7. (ξ) Ovid. Met. l. VI. fab. 1. v. 27.

Addiscunt autem infantum quidam post annum, quidam post biennium incedere, primo quidem serperastris innixi, dein libero pede, nec non loqui & voces formare, idque pro ratione temperamentum. Tum vero, imitationis poëticae fiunt objecta non importuna: tum maxime sunt festivi & ambiles, sed & inconstantes: Veneris stimulos non sentiunt, at alias voluptates presso pede sequuntur, congressus æqualium amant, ludos, quos ingenium eorum excogitare potest, exercent; ludicris & delectabilibus rebus, non seriis, gaudent, quæ, si denegentur, mox in lacrymas & gemitus prorumpunt. Non tamen huic ætati hoc sic tribuendum, quasi sola ludis delectetur, quod in antecessum dicimus, verum etiam, viros gravissimos, post seria negotia iisdem, non tamen lascivis, animum laxasse, auctor est Alexand. ab Alex. (o) quem vide. Nec talia exercitia, ab imitatione abhorrent Poëtica; quis enim nescit, quos instituerit ludos, in honorem patris defuncti Anchisæ Heros ille incomparabilis Æneas apud Virgilium? (π) De Æsopo

- nare

(o) *Lib. 3. Genial. diar. cap. 21.*(π) *Æneid. Lib. V.*

narrat pariter Phædrus (ρ) quod, in tur-
 bâ puerorum , nucibus luserit. Item
 Plinius (σ) de Spurina refert, quod *mo-
 veretur pilâ vehementer & diu*. Licet ali-
 bi (τ) nolit ex ingenio approbare:
 Sicut & Cicero (υ) *Bene etiam*, inquit,
hec (scilicet Spectacula & ludos) *pueris
 & mulieribus, & servis, & servorum simi-
 limis, grata: gravi vero homini, & ea
 que sunt iudicio ponderanti, probari
 nullo modo posse*. Lege etiam si lubet, ejus-
 dem Epist. I. lib. VII. Sed pro cuiusque
 ingenio & temperamento hæc ita vari-
 ant, quæ accuratus Poëta attendere haud
 negligit.

THES. VI.

INCONSTANTIAM puerorum etiam confir-
 mat id, quod dicit:

*Colligit ac ponit iram temerè & mutatur
 in boras:*

Alludere videtur ad illud Parmenonis
 Terentiani, (φ)

*Pueri inter se quam pro levibus noxis iras
 gerunt;*

*Quapropter? quia enim qui eos gubernat
 animus, infirmum gerunt*

Ali-

(ρ) Lib. 3. c. 15. (σ) l. 3. Ep. 1. (τ) l. 9 Ep. 68
 (υ) 2. offic. 1. (φ) Hecyræ A. 3. sc. i. v. 30. & 31.

Aliàs certè sunt faciles, humiles, casti & reconciliabiles; non enim iras gerunt longas, sed statim se placari patiuntur: quam illorum facilem naturam videtur innuere Salvator in Evang. (X) ubi omnes odia & rixas meditantes ad illos ablegat, inquit: *nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut infantes, non ingrediemini in regnum cælorum* &c. unde in Psalmis canimus: *Gack till Waggan see och låt/ etc.*

Fieri tamen potest, ut in imitationibus, absque peccato in artem, tribuere possimus junioribus, sermonem satis prudentem ac maturum (qualem & auctor Supplem. in Q. Curtii Hist. l. i. Alexandro annos nato xii attribuit) quandoquidem videmus singulari ingenio præditos, qui ante annos incipient esse prudentiores, & quasi futuri vigoris manifesta proferant indicia; etsi rarius tales reperiantur, nec ejusmodi præcocem prudentiam probet. Huartus, nam, certa, inquit (ψ) *quædam tarditas atque hebetudo puerorum, interdum plus arguit acuminis, quod ætate deo- mum succedente maturiore sese exferuntur*

(X) Matth. c. 18 v. 3. 4. [ψ] *Æschac. Maj. Scrut. ingen. p. 72.*

rum sit, quàm si teneris statim ab annis magnum aliquod ingenii lumen in iis eluceat: quin imò, maturè nimis atque ante annos, quod dici solet, incipere ratiocinari ac sapere, indicium quandoque est magnæ stoliditatis, grandiore[m] aliquando ætatem occupaturæ. Ita pessimè quandoque incipiunt, qui optimè finiunt; finiunt pessimè, qui ceperunt optimè. [ω]

Quod ibidem demonstrat Huartus exemplo Tyronis Tullii, Demosthenis, Cleantis atque Xenocratis. Licet & hic non rarò locum habeat illud vulgare:

Urit maturè, qui vult urtica manere.

Sapientiores etiam isti pueri observantur non semper ad ætatem pervenire proVectam, quia mens eorum (ut loquitur non nemo) non tam firmiter alligata esse corpori putatur.

THES. VII.

QUÆSTIONUM autem subsequentium responsiones, cur infantes sine pilis nascantur & bis dentiant? cur meticulosi sint & multum dormiant? cur item casei, butyri, vini, rosarum, felis &c. in quibusdam hominibus jam ab infantia

C

fit

[ω] Fr: Hildebrand. in suis notis ad Cim. Corn. Nep.

sit averſio? (quemadmodum ipſe ego
 lac humanum, communem & primam
 mortalium eſcam in vita non guſtavi)
 quarundam etiam rerum, congenitus a-
 mor & deſiderium? & tales, è Phyſicis
 peti poſſunt, quorum eſt, naturales re-
 rum indagare cauſas, imitatoribus ſuf-
 ficere noviſſe quando & ubi ſimilia ſunt
 imitatione exprimenda. Extraordinaria
 tamen exempla, qualia cernere licet in
 Eſau, qui rufus ex utero materno pro-
 diit, in J. Cæſare, qui cum cæſarie, in
 Curio Dentato Romano, qui cum den-
 tibus, nati perhibentur: nec non in
 Chriſto II. Daniæ Rege, cujus recens
 nati, vola manus ſanguine turgebat, in
 utero quoque ejulabat, ut ſcribit in ejus
 hiſtoria Arnulph. Hwiſfeldt: in Hercule,
 qui in cunis angues interfecit, & non
 pauca alia; ea, inquam, cum in omen
 de ſequente ætate, divinâ quadam ſorte
 immiſſa videantur, à Poëtis non modo
 non prætereuntur, verum etiam ſuaviſſi-
 mis interdum meditationibus ac inventi-
 onibus pulcherrimis, aperiunt januam.
 Exemplis Tragediæ & Epopææ plenæ
 ſunt.

THES. VIII.

PRÆCIPUUS character hujus ætatis
 (ut id quoque obiter & tanquam
 ἐν παρήγορᾳ notem,) est judicii, citra rationis
 examen, præcipitania; præcipuè de ob-
 jectis sensibilibus. Judicia autem ejus-
 modi seu potius præjudicia, occasione
 motuum organi corporei, de rebus for-
 mare solet, easque partim ex necessitate,
 partim usu & commodo, partim etiam
 voluptate æstimans, format sibi conclu-
 siones, quas vult, non quas formare de-
 buit: unde, nec solem majorem esse or-
 biculo, sibi imaginatur, Stellas ut exi-
 guas candelas in æthere discurrere pu-
 rat. Terram ipsam planam, nec ultra
 horizontem suum se extendere, dicitur.
 Aërem aliaque loca, DEI Max. manuum
 opera, vacua esse existimat, quamdiu non
 invenit corpus quod non sentiat aut
 in quod non impingat. Sexcentaque a-
 lia, quæ jam enumerare piget. Et cum
 in pueritia, mens quasi profundè sit im-
 mersa corpori, juxta Boëthium, [a]
*Heu quam præcipiti mersa profundo
 Mens hebet. &c.*

Eidemque, nec non cuti curandæ, potis-

C 2

fi

[a] *Consol. Philos. lib. 1, metr. 2.*

simum sit intenta, ad sublimiores cogitationes, minus esse potest idonea; ad quod non parum facit defectus experientiae, quæ aliàs multum adjumenti præstat ad veritatem inquirendam. Ex his tamen non inferendum, Mentem, cum corpore incrementa & decrementa sua capere, vel cum ætate adolefcere & debilitari, multò minus putandum, illam, organis corporeis ita esse affixam, ut absque iis existere non possit; sed uti eo, quamdiu ei adjuncta est, tanquam instrumento, ad eas operationes, quibus ut plurimum occupatur. Nec enim in artifice inde arguenda imperitia, si malo utitur instrumento, opusque non tam politum, ut decet, reddit; sed potius, quicquid irregularitatis cerneret ibi esse, totum malo imputares ejus instrumento. Simile videmus in mera calentibus mentisque impotentibus.

THES. IX.

ISTI verò morbo, medetur illa testibus Aristotele (β) & Tullio (γ) infitandis & pueris præcipuè cupiditas discendi. Sic enim disposita est domus mentis puerilis, (ita jam loqui placet)
 ut

(β) *Metaph. l. c. 1.* (γ) *lib. 4. de Fin.*

ut ferè sit vacua adventitiis notitiis & imaginationibus: omnia itaque, quæcunque contemplatur aut sentit, ut nova & insolita admiratur, non secus ac filii rustici, qui dum in oppidum, quod antea non viderunt, adveniunt, omnia, licet parum momentosa, hianti ore intuentur: & cum nullius propè nisi ignorantis, sit admirari, admiratio autem salutetur primus gradus, qui ducat juxta Platonem, ad sapientiam: ideò omnia mala bonis, falsa veris immista, in istam domum, quam quidem Aristot: (d) tabulæ rasæ assimilât, sine discrimine ingerit; & quicquid ope sensuum extrinsecus accipit, memoriæ custodienda mandat: quæ tantò promptius fideliusque advenas excipit, curat & fovet, quantò antea minus, ab eorum incurso, tædiosa facta est. qui, extrinsecus eo modo admissi hospites, tanto longius ibi commorantur, tantoque tardius & difficilior discunt, quanto ibi diuturniorem familiaritatem invenerunt iniveruntque, juxta illud Horatii (e)

Quo semel est imbuta recens servabit odorem

Testa diu. - - - - - Puer

(d) cit, *Le Grand. Instit. Phil. part.*

IX. c. 4. (1) lib. I. Ep. 2. v. 69.

Puer ergo cum in posterum, ab hospitibus istis deceptum se videt, cautius omnino postea agendum censet, nec tutò cuique credere, unde præjudicia cessare incipiunt; cui quoq; morbo, ne radices agat, hisce verbis dudum ivit obviam Boëthius (3)

*Qui serere ingenuum volet agrum
Liberet arva prius fruticibus,
Falte rubos, slicemque reseret,
Ut nova fruge gravis Ceres eat.*

Addit mox:

*Tu quoque falsa tuens bona prius
Incipe colla jugo retrahere,
Vera dehinc animum subierint:*

Proni autem sunt pueri ad credendum, utpote nondum experti, quæ sit differentia, quamque immane chasma inter credere & non credere, quid discrimen veri & falsi; seu ut cum scriptura (4) loquamur, dextræ & sinistræ, cæterasque res, extra se positas, dijudicât ex suo ingenio & simplicitate, quæ nondum didicit assuevitè fallere, versutiasque & strophas effingere.

THES. X.

CUMQUE hæc ætatū hominis sit prima & radix cæterarum, quæ si, prout in furculis

(3) *Consol. Phil. l. 3. (4) Jon. 4. 11. Deut. 1. v. 39.*

culis arborum fieri videmus, rectè ful-
 ciatur cureturque, spes est ab ejusmodi
 planta, olim decerptum iri fructus. Id
 autem optimâ ratione fit, per educatio-
 nem rectam, si fidem habere velimus Pla-
 toni, qui lib. 7. de legib. puerum omni
 bestiâ intractabiliorem esse asseverat: ma-
 turè ergò prospiciendum ejus saluti, i-
 staque ferocia perdomanda: & boni pa-
 rentes, post informationem domesticam,
 educandos liberos tradant Magistris fi-
 delibus, quique optimè sciunt se accom-
 modare, & ætati, & instructioni eorum,
 abesse procul justâ rigiditate illâ Spar-
 tanâ. de qua Xenoph. de Lac. Rep. (9)
 perpendendum salutare illud Salomonis
 (1) *Instrue puerum, pro ratione vite i-
 psius, etiam cum senuerit, non recedet ab
 ea.* Quod & prolixè laudabiliterque do-
 cet Plutarchus lib. de instit. Pueror.
 Vult autem Horatius, in omnibus esse
 attendendum ad cujusque propensionem
 & facilitatem naturalem, secundum illud
 quod alibi dicit: (x)

Tu nihil invitâ dices faciesvè Minervâs

Aliàs

(9) cit. Hildeb. in not. ad Corn. Nep. Themis

(1) Prov. 22. 16. (x) de arte P. v. 385.

Aliàs enim , gigantum more cœlum
 oppugnabis , Æthiopemque lavabis , na-
 turam enim licet expellas furca , tamen
 usque recurret. Atque hæc sunt , quæ
 commentarii loco pro modulo ingenii
 mei adduxisse volui , super trinos hosce
 Horatii versus: quibus puerorum depin-
 gitur indoles

*Reddere qui voces, jam scit puer & pe-
 de certo*

*Signat humum, gestit paribus colludere
 & iram*

*Colligit ac ponit temerè & mutatur in
 horas.*

Quæ pictura est drammati non minus
 quam Epopææ accommoda , quamvis,
 uti monuimus superius , non æquè fre-
 quenter in scenam loquentes pueri pro-
 ducantur , quod itidem fuisse in causa
 suspicor , cur Aristoteles in suâ Rhetorica,
 cum juvenilis , virilis senilisque
 ætatum fecerit mentionem , de puerili
 fileat.

CAP.

CAPUT II.

THES. I.

EXIGIT methodus Horatiana, ut etiam alteram inspiciamus ætatem, quæ *adolescencia* seu *juventus* audit, illa *ab adolescendo*, hæc à *juvanda rep.* sic dicta. (α) Indigitatum erat prius, eas ætates à quibusdam separatim tractari, quibus non obstamus; nobis tamen nunc placet, has duas ut unam, auctoritatibus aliorum salvis, considerare; deprehendentibus, antiquam etiam Latinorum nationem, non adèdè strictè de distinctionibus earum sollicitam fuisse. *Adolescentulum* enim dicit Sallustius (β) *Cæsarem* jam 36. ætatis annos numerantem. Cicero in alia Epist. (γ) *Curionem adolescentem*; in alià (δ) eundem *juvenem* nominat, in illa quidem 30. annos, in hac, 24. natum. Hujus ætatis characterem quino hoc carmine describit Horatius:

Imberbis juvenis tandem custode remoto,

D

Gau-

(α) *Aus. Popm. de diff. verb.*

(β) *Bel. Cat. c. 49. (γ) lib. 11. fam.*

Ep. 1. (δ) Ep. 5, lib. 12. ad Attic.

Gaudet equis canibusque & aprici gramine campi:

Cereus in vitium flexi, monitoribus asper.

Utilium tardus provisor, prodigus æris:

Sublimis, cupidusque & amata relinquere pernix.

Dicit Horatius in hisce diversum nihil ab iis, quæ secundo Rhetoricor. libro reliquit Aristoteles de ejusdem ætatis indole, brevior licet fuerit noster; in cujus sententiâ enodandâ nos nunc occupari instituti ratio suadet.

THES: II.

TEMPERAMENTUM juventuti calore ac siccitate mistum, Philosophi tribuunt, quorum etiam non pauci, putant essentiam caloris consistere in vario particularum minimarum motu & agitatione summâ: quale quidpiam credere licet de juvenibus; horum etgò sanguis & spiritus, cum ita sint constituti, non possunt non secundum suam naturam, postquam Ephebi sunt facti, nescque & duces deseruerunt, libertati seu licentiæ, & proprio arbitrio relictis, sequi rationem temperamenti sui, quod eos, nunc huc nunc illuc impellit. Hinc

frequentissimè rebus sunt intenti latis, lascivis & ejusmodi motionibus quæ cum oblectatione sunt conjunctæ: res serias non tractant, & si tractent, fit id vix sine tædio & molestia, ludos libentius frequentant, saltationesque ac venationes, in quibus non tam utilitatem, quam jucunditatem spectant. Et sicut est hæc ætas sibi constans parum, sic etiam difficultas est haud parva, eandem ad normam & dictamen rationis regere, nec multa sunt vitia, ad quæ non impellitur levi sæpè momento, ac flectitur instar ceræ, unde & Poëtæ *cereus* audit: quo aliqui trahunt dictum Davidis (ε) *Domine, ne me auferas in medio dierum meorum*; & interpretantur, donec redeam ad mentem meliorem, quò possim delicta hujusmodi agnoscere, vitare & poenitentiam agere. Inconstantiæ juvenili haud incongruè applicari meretur illud Ovidii, dum canit (ζ) *Utque novis facilis signatur cera figuris,*

Nec manet ut fuerat nec formas servat easdem.

D 2

Sic

(ε) *Psal. 102. v. 25.* (ζ) *Met. lib. 15. f. 3. v. 169.*

Sic enim comparatum est cum hac parte
 ætatis, quod ex uno in aliud vitium
 prona sit & præceps, si ad suum ipsi per-
 mittatur palatum vivere, *impunè enim
 quolibet facere, id esse regem ducit.* (n)

THES. III.

INTER reliquas passiones quibus obno-
 xia est juvenus, non minima est cupi-
 ditas Venerea, cujus fervor ex sanguine
 & calore quo abundat suscitatur, aliter
 vero foveturque si genio induleris, Cere-
 risque ac Bacchi familiaritatem feceris
 magni; quibus plus justo operans, an-
 nos ætatis alioquin longius fortè dura-
 turos, sibi præscindit & adimit, quod in-
 nuens Seneca (9) dixit: *Non accepimus
 brevem vitam sed fecimus, nec inopes ejus,
 sed prodigi sumus: sicut ample opes ubi
 ad malum dominum veniunt, momento
 dissipantur; ac vero, licet modicæ, si bo-
 no custodi traditæ sunt, crescunt.* Ve-
 rumque est illud: *intemperans & lasciva
 juvenus effatum tradit corpus senectuti,*
 (i) si illam contigerit, adeoque hic valet,
 id Corn; Nep. (x) suos cuique mores ple-
 rum-

(n) Sallust. Bel. jug. c. 31. (9) ap. Rad. Orat.
 Ext. p. m. 57. (i) Cic. Cat. Maj (x) Att. c. 19.

rumque conciliare fortunam; & Terent:
 (λ) *ut quisque suum vult esse, ita est.*
 Idcirco, non malè monet Arist: (μ) *ut*
voluptates contemplemur, non venientes,
sed abeuntes; venientes enim, fucata spe-
cie blandiuntur: abeuntes dolorem ac
pœnitentiam relinquunt. Senex quidam
 interrogatus (ν)

Cur tibi tam facilis, cur tam jucunda
 Respondit: (senectus:

Libera quod vitiis tota juvenia fuit.

Ut endemico huic malo ponant obicem
 Poëtæ, in oppositæ virtutis (continen-
 tiam dico) encomiis & laudibus, valdè
 sunt frequentes, & in exemplis exquisi-
 tissimis eandem commendant, quale est
 illud Hippoliti à Phædræ novercæ suæ
 effreni libidine, impetiti, cujus constan-
 tiam & victoriam ex Tragædia cogno-
 mine, apud Senecam videsis. Ut sacra
 nunc omittamus exempla, cujusmodi
 sunt castissimus ille Joseph, & temperantiæ
 speculum Daniel. Egregiè, de hac ma-
 teria, disserit alibi noster Horat. (ξ)
 quo hujus curiosum delegamus. *In-*
euntis vero ætatis vitia, quandoque
 ma-

(λ) *Adelph. a. 3. se 4.* (μ) *Hensling, in*
Chriol. (ν) *idibid.* (ξ) *Epist. I. lib. 1.*

*magnis emendantur virtutibus, ut dicit
Corn. Nep. de Themist. (o) lera enim
nunquam est ad bonos mores via: Pole-
mon juvenis luxuriæ summè deditus, cum
Iudum Xenocratis, de continentia disse-
rentis, esset ingressus, ita mutatus est, ut
mox fieret auditor, hinc Philosophus, tan-
dem magistri sui in schola successor. (π)
Ideò Terent: (ρ) nulla est tam facilis
res quin difficilis fiet, quam invitus fa-
cies. Et contra. (σ) Nil tam est difficile,
quin querendo investigari possit. hæc e-
nim, dum incipias, gravia sunt, dum-
que ignores, ubi cognovis, facilia (τ)
Quicquid autem sit, veritate suâ non ca-
ret illud Virg. (υ)*

--- --- --- Facilis descensus averni

(i. e. ad vitia)

*Sed revocare gradum, superasque evadere
Hoc opus hic labor est. (ad auras,*

THES: IV.

VITIIS juvenum, non leve addit pon-
dus, quod ægrè velint eadem agna-
scere, nec de iis se admoneri patiantur.
tumi

(o) Them. c. 1. (π) Hild. in not. ad Corn.

N. (ρ) Heaut. a. 4. sc. 5. (σ) ib. a 4. sc. 1.

(τ) Heaut. Catastroph. (υ) Æn. 6. v.

126. & ibi Minel.

tumidi enim cum sint recteque se omnia
 facere opinentur, non potest non correctio
 illis esse gravis, utpote quæ subjectionem
 aliquam involvit, à qua abhorrent ju-
 venes elati, & sunt ut loquitur Poëta
monitoribus asperi; errant autem in eo
 nimium, cum vitiorum agnitio plerumque
 ducat ad virtutem, & filius quî
 sapit, ait scriptura, libenter se emendari
 patiatur, stultus autem fugiat instructio-
 nem: hinc etiam videmus eos, qui non
 pro pudore hoc reputant si corrigantur,
 ad eximiam frugem & sapientiam
 venisse: cæteros autem vecordes in sua per-
 mansisse insaniâ, stultâque prudentiâ &
 levitate; hinc non abludit illud vulgare:
*Non pudor est nescire, sed pudor est discere
 nolle.* Multos invenias qui correcti,
 id occinant Plutarchi [Φ] εἰς αὐριον τὰ
 πρῶτα, in crastinum seria: nec veren-
 tur quidam, contra jus & fas, venerandæ
 canitiei eorum misericordiâ motæ mon-
 nentiq; hoc Arachnes scœmma objicere,
 ceu est apud Nasonem (Χ)

*Mentis inops longâq; venis confectæ senectutis
 Et nimium vixisse diu nocet* --- --

Cons

(Φ) cit. Erasmi in Adag. p. m. 354.
 (Χ) Met. 6. fab. 1. v. 37. seq.

*Confilii fati est in me mihi: neve monendo
Profecisse putes, eadem est sententia nobis.
quod tamen illi, Phaëtoni (X) æ Icaro (ψ)
Patrum montia temnentibus, malè succes-
sisse, exitus probar.*

THES. V.

FUTURA juvenes negligunt, nec solli-
citi sunt, quid in crastinum fiet: hoc
inde est, quod experiētiā, quæ prudentiæ
mater est, careant; prudentia enim, sicuti
vi vocis providentia est, non potest cum
corum quadrare ingenio, utpote, quod ex
calore æstivum & ardens, necdum didicit
admittere sedem meditationibus longis,
quæ potius frigidum temperamentum,
quale est senibus, & quod in quiete agat,
requirunt. Hoc enim ipsi experimur, cum
non in turba & frequentia multorū, sed po-
tis in tranquillo & solitario silentio, aliquid
quod meditandum nobis est, peragere cum
successu felici possumus, juxta illud Poëtæ:

--- --- *Amant secreta camena,
Sylva placet Musis, urbs est inimica Poëtis.
Cui & assentitur Plinius. (ω) Quin autem
retardet juvenilem prudentiam defectus
experiētiæ, dubium est nullum: nondum
enim tot, ac senes, mala perculerunt, ideoq;
(X) *Met. f. i. lib. 2.* nec
(ψ) *ibid. l. 8. Fab. 3. (ω) lib. I. Ep. 6.**

nec tam anxii sunt de futuris : Idcirco depingi solet ipsa Prudentia sub forma Jani bifrontis, quæ ante & post sese eventura videat adspiciatque, h: e. recordetur præteritorum, cautè autem prævideat tempora futura, eorumque eventus meditetur : Juvenes autem cum non sic dispositi sint, accidit, ut cæco potius impetu, quam consilio ferantur, & ideò ad vitia *tanquam boves ad mactationem*, ut dicit Salomon (a) ducantur : *melius, pejus, proficit, obsit, nihil vident nisi quod lubeat.* (β) Hinc appositè quidam interroganti; cedo, qui vestram Remp. tantam, tam amisistis citò? respondit, *proveniebant oratores novi, stulti adolescentuli.* (γ) Ex quo vitio iterum aliud tanquam ex capite hydræ enascitur, videlicet, infamis illa prodigalitas, *prodigi* quippe sunt *eris*, seu loquitur Poëta, & possessionum suarum; patrimonium & quicquid possident, male sanè dilapidant, proprium damnum non cerentes : liberales etiam dum esse cupiunt, in excessu peccant, *que tamen ita temperanda esset ne nimia profusione inaresceret.* (δ) Nimium enim omnia, teste

E

Arist.

(a) Prov. 7. 22. (β) Ter. Heaut. 4. 4. sc. I. v. 30.

(γ) Cic. Cat. maj. p. m. 419. (δ) Plin. l. 2 Ep. 4.

Arist. citante Clarem: agunt, nimium amant, nimium oderunt; sed illud *nimium*, non diu observant. indigentiam nondum experti, profundunt citra mensuram, quæ habent: unde Sallust: (6) *Homines adolescentuli, sua atque aliena consumere, nihil libidini atque aliis rogantibus denegare, pulcerrimum putant; eam virtutem & magnitudinem animi, pudorem atque modestiam pro socordia aestimant.* Cujus vitii sui tandem, sed serò, cum pœnas luunt, eos pœnitet, & serò sapere incipiunt Phryges; pessima vero est pernicietas si illorum profusioni, non suppetant facultates; ad quæ enim illos non ducit fames & egestas? prodigalitatæ pessimæ pedisequæ, ut Horat. (7) canit

*Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis & facere & pati
Virtutisque viam deserit ardua.*

Vitii hujus inter alia exemplum cernitur in filio prodigo apud Evangelistam. (8) Habent & hic imitatores, quod observent. Unde apud Comicos tot patrum querelas, de luxuria filiorum deprehendere est.

TH. VI.

(1) Orat. 1. ad Cas. de Rep. ord. p. m. 508.

(2) lib. 3. Carm. ad 24. (7) Luc. c. 19.

THES. VI;

FAMILIARIS juvenibus est φιλαυβία, seu amor nimius sui, unde rursus quasi ex stirpe propullulat φιλοδοξία, gloriolæ cupido. Alios enim non æquo ferunt animo sibi præponi; efferi supra alios ipsi non erubescunt gloriamque venantur, *quæ, ut in ista ætate* (verba sunt Ludov. Vivis (9) *maximos subditæ stimulos ad honestas actiones, ita multorum est deinceps malorû causa & origo.* Hanc solam, gloriam intellige, affectavit juvenis Rex Alexander, cupiditate auri posthabitâ: in ætate enim juvenili in Asiâ bella gessit, victorque tandem Babylonem, ubi fata eum expectarunt, rediit: pecuniam & prædam, quam ex hostibus devictis accepit, inter milites suos partitus est, solâ ipsemet gloriâ contentus, quam superbè adeò ambiit, ut non veritus fuerit, tandem, pro Jovis filio salutari, sed & divinis honoribus coli: quemadmodum passim inculcat Curtius. Sic Themistoclem gloria Miltiadis movit, ut aureæ armillæ, cadaveribus adhærentes, movere illum non potuerint; iis enim visis, equo non descendit, amico a. comiti dixit; Tolle

E 2

ea

(9) de vit. & mor. erud.

ea tibi, neque enim tu es Themistocles (1) Hodienum tamen quosdam audias, summi boni ignaros, sapissimè discipulis suis inculcantes, gloriam unicè esse sectandam, gloriam quærendam, eamque rudi ætati, quasi studiorum finem proponentes: quasi jam aliud reperiri non possit medium, ad honestas actiones incitativum. Ubi enim tunc gloria DEI? cui tantum detrahere reverà cupis, quantum tibi attribuis: ubi charitas? ubi JESUS CHRISTUS? Sed illud ex occasione-

THES. VII.

SUNT porrò Juvenes & adolescentes valde *cupidi*, ita ut quicquid impetus eis dicitur, absque dilatione & longâ deliberatione, in id ruant. Præprimis vero, objecta ista erunt jucunda, quæ genio eorum ut plurimum arrident: non tamen tam ex metu amittendi rem, quam expectunt; iste enim potius seni competit, sed ex concitatissimo motu, qui calorem in sanguine accendit, in objecta cupita tam fervide feruntur; sic videmus animalia tempore brumali, concitatori gradu se promovere, libera intelligo, ob copiam calo-

(1) Fr: Hildeb: in not. ad Them. Corn. N.

caloris, quem intensiorem hyeme quam æstate habent. Cupidos autem diximus in Thef. superiori, non æris, ut senes, sed potius honorum, victoriæ, vindictæ, & quicquid speciosum in naturâ videtur, quæque excellentiæ cujusdam sunt species, cujus certè amore non parum punguntur. Passio hujusmodi vulgo, hodiè *curiositas* quædam vocatur & novitatis studium, quod si intra justos limites & terminos coarctetur non modo respuendum non esset, verum etiamnum haberemus, aut certè haberent serri nostri posterii, si qui sint futuri, multum in scientiis & artibus progressum & augmentum exspectare, ut præclare differit Verulamius Anglus (x) & doctus ille Hispanus Ludovicus Vives, [λ] multa enim nos serus docet vesper, quæ prima aurora ignoravit, *Et plura posteritatis adhuc investigationi ac solertiæ relicta putemus.* (μ) Nec sane dici satis potest, quam de tota posteritate merentur malè, si qui artes & inventa nova surgentia præcipuè necessaria & bono publi-

[x] lib. 1. N. Org. aph: 77. (λ) de Caus. Cor. art. lib. 1. p. 14. [μ] Iter: Phil: mor. lib. 3. c. 9. §. 1.

blico inservientia vel respuunt, vel aliis
 discendi viam præcludunt. Sicut vero vetu-
 stas suos habet religiosos cultores assidue,
nil nunc posse dici quod non dictum sit
prius, (v) clamantes, ita & dantur
 quidam, quibus antiqua sordent, recen-
 tia sola placent; adeò ut Veterum doctri-
 nam naso subsannent aduncò, in recen-
 tiorum verba omnino jurantes, quæ con-
 tagio maxime infestare solet ingenia ju-
 niora. Tales sunt, qui contra monitum
 Plinii [ξ] *multa, non multum legisse*
 gaudent, sibi ipsi blandientes, quod vi-
 deantur supra vulgus sapere, existiment-
 que jam dudum se vastum eruditionis
 Oceanum trãsfretasse, nihilque præter
 aplausum populi nunc desiderari. Unde
 eleganter quidam, horum ingenium,
 Plautus ni valde fallor, depingens, ait
 hac fere sententiâ: Quid Rex matronæ
 susurret in aurem, hoc sciunt, quomodo
 Jupiter duxerit Junonem, hoc quoque
 sciunt. Quam autem in amoribus suis
 potiundis sint impetuosì, atque omnis
 moræ impatientes juvenes, elegantissima
 imitatione expressit Terent. in Ephebo
 Phæ.

(v) Ter: prod. Eun. (ξ) lib. 7 Ep. 9.

Phædræ fratre Chærea. (o) Huc ergo applicari meretur commentum poëticum de Cupidine, qui juvenibus imperare præsertim fingitur.

THES. VIII.

SUNT denique inconstantes & rerum concupitarum ocores, non secundum genus quidem, ut ait Clarem. (π) enim subinde feruntur in venerem; at in particulari; & præsertim corpora, quibus semel potiti sunt fastidiunt, & quantumvis valde quidem concupiverint, protinus tamen conquiescunt, concupiscere obtentâ, ratio est, quia acutas habent voluntates & non magnas, quales sunt agrotantium sitis & fames, quæ acutæ & acres pungunt vehementer; at parvæ, quia exiguo cibo & potu satiantur.

Hic est juxta Horatium character Junum, sed durius ille omnia; quippe qui vitia enumerat tantum, virtutibus posthabitis. Non tamen credendum est, existimasse sapientissimum Poëtam, nullam in juvenibus virtutem inveniri, cum enim hic, veluti Magister fabricandæ scenæ instruat, quid potissimum tyroni observandum sit

ñb

(o) Eun. a. 2. sc. 3. (π) lib. 2. c. 10.

----- ne forte seniles
Mandentur juveni partes pueroque viriles.
 Utque semper inlaptis adjunctis sit mo-
 randum, quandoquidem canente eodem
 nostro:

*Multa ferant anni venientes commoda se-
 cum,*

Multa recedentes adimant &c.

Itaque perfunctorie tantum tangit ea,
 quæ ut plurimum junioribus adhærent,
 ut sit illud, quod versu 153. & seq. in
 arte inculcat,

*Tu, quid ego & populus mecum desideret,
 audi,*

*Si plausoris eges aulaa manentis, & usq;
 Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat:
 Ætatis ejusque notandi sunt tibi mores
 Mobilibusque decor naturis dandus &
 annis.*

Quemadmodum quoque superius eodem
 hoc libro, (p) Achillem jubet introdu-
 cendum in theatrum iracundum, inexo-
 rabilem & talem qui omnia jura re-
 spuat &c. cum tamen is, utp. Heros,
 multis virtutibus debuerit esse insignis.
 Quod & ex Comicis apparet, qui dum
 repræsentat adolescentes liberos et inge-
 nuos,

suos, in ipso theatro, eis quoque relin-
 quunt quandam honestatis & decoris
 scintillam. Sunt autem virtutes juve-
 num, potissimum, ut tradit Huartus (σ)
 quod videlicet sint *animosi, liberales,*
minus suspicaces, bene sperantes, suppu-
dibundi ac ad credendum proclives, &
 quidem vitiis senum oppositæ, quæ quia
 intra enumerabimus, etiam has ex iisdem
 elucere posse confidimus.

CAPUT III.

THES. I:

CONVERSIS studiis ætas animus-
 que virilis

*Quærit opes & amicitias, inservit honori,
 Commisisse cavet quod mox mutare laboret.*

Ut virilis ætatis character justè sistatur,
 oportet observare medium inter juvenum
 mores ac senum, præscindendo excessus in
 quos utrique labi plerumque solent; post-
 quam enim defertur adolescentia, exci-
 pit hanc *ætas virilis* seu consistentiæ,
 media inter juventutem & ætatem seni-
 lem, quarum naturæ utrinque suo mo-
 do particeps est. Remisso itaque impetu

F

illo

(σ) Esch. M., Scrut. ing. p. 193.

illo juvenili, quo paulo ante agebatur, incipit jam maturior judicio & usu rationis, sibi prospicere ea, quæ ad decus famæ, & animi corporisque robur faciunt, priorem prodigalitatem & luxuriam damnare, & quasi caput scalpendo, conqueri de jactura, quam fecit necessariorum negligens rerum. Positus est jam in novo quasi officio, ejus curam studiosior gerit: opes & divitias querere atque colligere studet, vel, quod quietiori animo perpendit, ingrediente forsitan senectute, non amplius suffecturas vites, iis quæ ad sustentationem necessaria sunt comparandis, verum, tum partis esse fruendum, senum exemplis admonitus, qui ultra ad sufferendos labores, quibus Dii omnia dicuntur vendere, non habiles sunt: vel, etiam, jam conjugali foedere sociatus, de uxore & liberis timet, quos, se fortè defuncto, nollet paupertate iri oppressum.

THES. II.

NEC inanimis contentus possessionibus, amicos sibi adjungere optat, sine quibus nondum felicem suam esse vitam benè conjicit: sic etiam Plutarchus
judi-

judicat, dicens (α) ἀναγκώπερ ὁ πῦρ ὁ
 ἕΰδατος ὁ φίλος, *amicus magis necessar-*
ius, quam ignis ἔ̄ aqua: cui hyper-
 bolæ suffragatur alius quisquis est, in-
 quiens: (β) *si quis ipsum Cælum ascen-*
deret, claritatem solis ἔ̄ syderum rimar-
etur, nullum inde sentiret gaudium,
nisi amicum cui id referret, haberet.
 Sicut autem juvenes plerumque amici-
 tias ob jucunditatem, sic viri ob utili-
 tatem (qualis Philippus Macedo erat) (γ)
 pauci propter honestatem, pro diverso
 tamen cujusque ingenio, colunt ac pro-
 sequuntur. Hoc ipsum exemplis confir-
 maremus, nisi brevitatis, cui litandum
 duximus, id prohiberet. Mirare tan-
 tum mecum Lector Davidem & Jona-
 than (δ) Nisum & Euryalum (ε) The-
 seum & Pirithoum (ζ) qui inter raræ
 fidei, vulgaris licet amicitiae nominis, ex-
 empla numerantur æterna. Qui plura vo-
 luerit, adeat facundissimum scriptorem
 Lucianum cujus Toxaris est hujusmodi
 exemplis plenissimus.

F2

TH. III.

(α) *Adag. Eras. p. m. 44.* (β) *in dedic. D.*
H. Müll: Him. Liebest. (γ) *supl. Curt. l. 1.*
sub. fin. (δ) *2. Sam. 1. 26.* (ε) *Æn. 2. v. 198.*
 (ζ) *Trist. Ovid. passim. ἔ̄ Virg. Æn. 6.*

SICUT etiam præ reliquorum ætatum
 hominibus, qualiumcunque officiorum,
 dignitatum & munerum, capacissimi
 sunt viri, tum ob animi, si alia requi-
 sita adsint, summam tranquillitatem &
 vigorem, tum ob eximias vires corpo-
 ris, ita pariter, quasi familiari quodam
 concitantur genio, ad adpetendos hono-
 res. Cujusmodi ambitio, licet aliquan-
 do culpari mereatur, ut supr. c. II. §. 6.
 verbo tetigimus, etiam non suo defrau-
 danda est encomio, si modo honestatis
 non transeat limites & honores ali-
 quis, non ob proprium commodum &
 gloriam venetur, sed Reip. honorem pro
 scopo habeat; ibi quoque memor, *non
 esse facienda mala ut inde eveniant bo-
 na*, monente Apostolo Rom: 3. v. 8.
 Habet quoque hic non raro locum il-
 lud nonnullius: *Honor sequentem fugit,
 fugientem sequitur*. Ad insectandos vero
 honores, instigat homines partim despe-
 ctus, quo quis tristatur se infra alios e-
 jusdem originis & conditionis, esse col-
 locatum; adeoque est quasi stimulus, in-
 citans homines ad res magnas auden-
 das: partim etiam titillatio, aut cupido
 glo-

gloriæ, quæ eos qui in honore constituti sunt condecoratos esse animadvertit. Audiendus est hic omnino Cicero, (1) qui, *non nimis, inquit, concupiscendus honos* (h. e. gradus officii, honore dignus) *si eamem deferatur, minimè aspernandus, & cogitandum, quid valeant humerè quidue ferre recusent; ut hic noster loquitur in arte.*

THES. IV.

SQUIDEM multa, in juventute se commisit, citra decens examen & propositum, meminit, quæ, ut ferè omnia temerariè facta, pœnitentiam habere comitem; idcirco, longiori deliberatione & provido consilio, in rebus aggredundis opus esse judicans, maximam adhibet cautelam, ne in idem impingat saxum & simile quid posthac experiatur, omnia, ferè quæ facienda proponit, prius ultrò citroque (non tamen adhuc ut senex) examinat, providentiamque consiliariam sibi adsciscit, quæ prudens quidam metus est, rerum eventus diligenter ponderans, agenda & omittenda præcipiens. Cicero, *maximè curam lee*
vans

(1) lib. 13. fam. Ep. 6.

vari afferit, si quis futura animo prospicere potest (9)

TH. V.

IN hac ætate homo constitutus, virtutis, sapientiæ & virium suarum, plerumque præcipua documenta demonstrat; si enim quis literis & ingenio litavit, hic ejus summa deprehenditur eruditio: si militiæ se addixit, fortitudo, si alij vitæ generi se dedidit, hic ejus vigor luculentissimè paret; quam ob causam, Latinis placuit virtutem à viro, Græcis ἀνδρείαν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς Svecis à Man Manhafftighet/derivare. Hic ipse est meridies, sicut juvenus ortus, atq; senectus occasus; non enim studia & exercitia cujusquam in juvenute ita in sua ἀκμῇ sunt posita, ubi obteneritudinem nondum maturuerunt; neque in senectute, in qua jam q. exarescere incipiunt, cum corpus sit languidum & ad munia sua obeunda minus idoneum, cujus morbi etiam, in unionis statu animam inquietant.

CAP.

(9) lib. 15. ad Fam. Ep. 14.

CAPUT IV.

THESIS I.

AGMEN ætatum claudit, huicque Scenæ catastrophæ imponit ipsa *Senectus*; quæ ultima est scala, quâ naturaliter descenditur ad sepulcra, undè retrocedere ad pristinos annos & vigorem non conceditur, quicquid ingeminet Virgilianus ille:

O mihi præteritos referat si Jupiter annos.
 Fabulenturque Poëtæ, de restauratione Æsonis in juvenem, (α) & de rejuvenescentia ut sic dicam, aquilæ; (β) sed omnes mors, dehinc interminabilis manet æternitas, ubi irrevocabili pronuntiatâ sententiâ, quisque, aut vivet, aut morietur. Inde Clarius Catullus: (γ)
Soles occidere & redire possunt, nobis cum semel occidit brevis lux, nox est perpetuo una dormienda. Temperamentum, v. senibus est frigidum & siccum, unde multis infirmitatibus laborant: nec enim ùe antea veloces, fortes, robusti & animosi sunt, contra languescunt morbis expositi quampluribus & si certè non illis
 adeo

(α) *Ovid. Met. 7. fab. 2.* (β) *Frantz. Hist. Anim.* [γ] *Cito Radau Orat. ext. p. m. 27.*

adeò gravibus, cum disputat Cic (d) tam-
men ipsa senectus, morbus est, ut fatetur
Chremes Terentianus (e) ipse senex su-
arumque passionum conscius, nec non
Cotta ap. Sallust. (f) unde dolendum
hanc ætatem, quæ post varias jactationes
fortunarumque, quas in superiori vita
pertulit, procellas, in portu navigare me-
feretur, de novo! iniquioris naturæ de-
trimentis vexari. Quæ incommoda dis-
simulare non potuit Horatius, in chara-
ctere hujus ætatis:

*Multa senem circumveniunt incommoda,
vel quod*

*Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet
met usi:*

*Vel quod res omnes timidè gelideque
ministrat*

Dilator, spe longus, iners avidusque futuri,

*Difficilis, querulus: laudator temporis abis
Se puero, censor castigatque minorum,*

THES. II.

QUAMVIS autem, jam! alterum pedem
in cymbâ Charontis (ut dici solet)
habe-

(d) Cat. Maj. (e) Rherm. A. 4. sc. 1.

(f) P. m. 465.

habeat, nondum tamen abjecit curam rei familiaris, aut agenda, aut custodienda, cui mirum quantum incumbit; cujus rei causam supponit Aristot. cit. Clarem; frigiditatem; verum possunt & alia addi, quod, videlicet, multa infortunia in vita sustinere coacti senes, facta sæpè iudura bonorum, sæpè caritatem annonæ, incendia, naufragia passi, didicerint multos esse perferendos sudores, antequam damna resarciantur; vel si ipsi extra pericula fuere, aliorum tamen casus esse docuerunt cautiores; imò arbitran-tes se quotidie magisque ac magis debilitari, timent, ut exantlandis laboribus & erroribus sufficiant. Similia senex reputans, interiore, quæ possidet, condit angulo, si fortè quod malum ingruat, ut tanquam firmum præsidium habeat, quod opponat. Taxat hoc Cic (7) *Avaritia senilis vituperanda est maxime: potest enim quidquam esse absurdius, quam, quo minus via restat, eo plus viatici querere?* Excipit tamen c. l. Curium. Exemplum hujus characteris vulgare sed jocosum, habes in Euclione Plautino (8) *qui pumice aridior, aquam*

G

cums

(7) Cat. Maj. (8) Aulul. a. 2. sc. 4.

cum lavat, plorat profundere: unguentum
 è constringina colligit atque domum secum
 auffert, præsegrina, qui vel famem si
 roges utendam, non sit daturus: & Cras-
 so, (1) in cuius demum oris rictum, au-
 rum liquidum, cui inhiabat, infusum est.
 Ideò Mitio senex apud Ter: (x) O ne-
 ster Demea, ad omnia Ælia, etate sapi-
 mus rectius: solum unum hoc vitium
 adfert senectus hominibus: Attentiores
 sumus ad rem, omnes, quam sat est.
 Egregiã satyrã taxat hos more suo Phœ-
 drus, [λ] ut alios nunc præteream be-
 nè multos,

THES. III.

QUONIAM etiam frigiditas sanguinem,
 & per consequens temperamentum
 occupavit, hinc, non amplius tam au-
 dax est, ad capeſſendas res & consilia,
 sed omnia quæ incæptat, cum timore &
 metu peragit. Spiritus animales senum
 non vividi sunt, sed torpent, hinc nec
 ad bellum seu ad manum conferendam,
 habiles esse possunt, licet alias, ob pru-
 dentiam, consiliis suis multum adesse a-
 liis valeant: quales Ucalegon & Antenor
 ab

(1) Flor. lib. 3. c. 11. (x) Adelph. a. 5.
 sc. 3. (λ) lib. 4 c. 19.

ab Homero Iliad, 3, describuntur; E du-
 obus, aut tribus eventibus qui poterunt
 contingere, semper cogitant pejorem,
 eumque cum timore cavent: per lon-
 gam enim experientiam, hoc Terenti:
 effatum, non esse contemnendum, didi-
 cerunt: *Istuc est sapere, non quod ante pe-
 des modo est videre, sed etiam illa, quae
 futura sunt* (μ) Meticulosi autem licet
 sint, sunt tamen etiam maximè prudentes
 (de qua re sub finem pauca) pruden-
 tiam enim Aristot: 14. sect; probl. 8. (ν)
 in frigido consistere ait: animositatem
 vero & fortitudinem à calore proveni-
 re: hinc, idem notat, infantes notabi-
 liter meticulosos, insigniter prudentes
 esse evasuros; meticulosi autem & anxii
 senis characterem, observavit Plautus in
 suo Euclione (ζ)

THES. IV.

SICUTI supra, in delineandis moribus
 adolescentium, diximus eos rapidè &
 velociter res gerere, quas sibi proposu-
 erunt, sic ut in compluribus aliis, in
 contrarium abit senium, non enim te-
 me-

(μ) *Adelph. a. 3. sc. 3.* (ν) *Æsc: Maj.*
p. 463. [ζ] *Aulul: a. 1. sc. 2.*

merè aliquid agit, aut agendum suscipit, sed consilia & actiones procrastinare & in diem differre solet, vidit enim temeritatem, quæ sine consilio se præcipitat, rarò negotiis feliciter absolvendis, proficuum fuisse, ut sæpius memorarimus. Unguem e. latum, ab isto sapientis Romæ præcepto, *deliberandum esse diu quod statuendum semel*, haud discedit. Sic Fabius *cunctator*, ap. Romanos dicebatur, de quo Ennius (o)

Unus homo nobis cunctando restituit rem. Spe autem longus est, scilicet vitæ continuandæ, non fortunati exitus, sic enim hæc cum supradictis pugnarent. Nemo illorum tam est decrepitus, qui se non putes annum posse vivere. (π) Inertem, pariter dicit Horat. quod alicui fortè absonum videtur cum nihil minus sint lenes quam inertes; quin potius, quantum vires permittunt, laboriosi & ad rem familiarem attentis, ut supra diximus; sciendum itaque hic, non designari inertiam talem, quæ sit fuga laboris, sed tantum languorem & lentitudinem, quæ in rerum executione cernitur. Avidi deinde sunt, non tantum

divi-

(o) *cit. Cic. Off. 1. p. m. 72. (π) Cat. Major.*

divitiarum, verum & sapientiæ, quæ animi divitiæ est; corporis enim voluptates non amant. sic commemoratur de quodam sene, cujus, animam agentis, amici, extrema fata expectantes, dum forte præsentibus disputarent, arrexit se ille, cubitoque innixus libenter sermones eorum audivit, interrogatus, quid amplius addiscere vellet, cum sibi doctrina utilis non esset, resp. *saltem sapientior moriar.* Circumfertur & Solonis dictum, qui, *licet alterum, inquit pedem in sepulcro haberem, tamen philosophari non desinerem.*

THES, V.

MOROSI quoque difficiles & queruli solent esse homines in senectute, quod partim provenit ex malis, quæ patient coguntur, sicut ægros intractabiles echinoque asperiores, quandoque videmus; partim etiam, quod juniorum aliorumque effrenam licentiam tolerare nequeant. Quam ob rem quoque ut ipsos ad virtutis studium pertrahere queant, solent illis inculcare, quam frugaliter quamque benè, dum juvenes fuerunt, suam ætatem transegerint, ut suis

exemplis instigati, hoc idem illi agant.
 Sic, propriae laudis ebuccinator fuit Mee-
 nedemus Terent: (ϕ) *ego istuc aetatis
 non amori operam dabam, sed &c.* Ideo
 circo in ead. fab: (σ) conqueritur Cli-
 tippo: *Quam iniqui sunt patres in om-
 nes adolescentes iudices &c. ex sua libe-
 bidine moderantur, nunc quae est, non quae
 olim fuit.* Coniunge his si placet Plin.
 Ep. 12. Lib. IX. ideò bene Cato in mor.
 dist:

*Matorum cum fata senex & dicta recenset,
 Hac tibi succurrant, juvenis quae feceris
 ipse.*

Reperias & quosdam senes, qui cicadâ
 sunt vocaliores; quod fortè & indè fluit,
 quia minimè invidi, aliis bene cupiant;
 consulturi junioribus, ut hoc faciant, id
 negligent; ideò, proluxa exempla & nar-
 rationes in medium proferunt, quod si
 viderint, sine fastidio auscultantes, pro-
 trahunt adhuc dictionem in horas mul-
 tas, seu ut Barclajus dicit: (τ) *etiam
 quo patientior aut verecundior erit, quem
 ad illud audiendi supplicium rapuerint,
 hoc miserius eum plebent.* Ideò addit,
 frons

(ϕ) *Henr. a. 1. sc. 1. v. 58.* (σ) *a. 2. sc. 1.*

(τ) *Icon. Anim. p. m. 12.*

fronte saltem ac luminum nutu, quicquid dixerint, letus accipies: hæc illis est voluptas; corporis enim voluptates, amplius nesciunt, ut docet Cicero. (v)

THES. VI.

ALIIS moribus enumerandis vel consultò supersedemus, vel ob brevitatem supersedere cogimur, ultimum ergò hujus ætatis incommodum hic breviter nominabo, ne reverendæ huic ætati injuriam facessere videar; & illud *suspiciacitas*, seu incredulitas est: cum enim multa experti sunt, hoc etiam experiebantur, parum nempe fidei hominibus esse habendum, à quibus vel, ipsi decepti sunt, juxta Cicer: *Primum quidem decipi incommodum est; iterum stultum; tertium turpe; & Terent. (Φ) Omnes quibus res sunt minus secunda, magis sunt nesciò quomodo suspiciosi: ad contumeliam omnia accipiunt magis: propter suam impotentiam, se semper credunt negligi: Vel, quod fortè ipsi antea deceperunt alios, juxta prov. fur juxta se omnes fures esse putat, quod ex Ciceronis in Sallustium, & hujus vicissim in illum invectiva, forte non insulle etiam colligere est.* For=

(v) *Gas. Maj. (Φ) Adelph. a. 4. sc. 3:*

Foret hic non injucundus discursus, de his qui morte Aunia h. e. sera & in senectute obtingente, defuncti sunt, sed vela contrahere ipsa brevitatis jubet.

THES. VII.

VITIA vidimus, breviter virtutes se-
num spectemus, quæ ferè singulæ,
peccatis juvenum oppositæ sunt. Judi-
cia enim non solent præcipitare, sed
hâc formula, *fortè*, sapissimè utuntur,
quo ipso ruborem conciliant, quorun-
dam adolescentium immaturis judiciis,
qui non raro solent gravissimorum viro-
rum facta scriptaque censurâ sua rigida,
ineptâ licet, perstringere, quod tamen sæ-
pius in suos auctores cum fœnore re-
dundare vidimus. Lusus Venereos igno-
rant, cujus contrarium experimur in
juvenibus. Unde Virg. (X)

*Frigidus in venerem senior frustra que la-
Ingratum erabit Sc.* (*borem*)

Plura videtis in Cicer: Cat. Majore.
Nec sine ratione, in S. scripturis, (ψ)
ætate provec̄tis, honorem & quævis offi-
cia, præstare jubemur, præsertim in præ-
ce-

(X) Georg. 3. v. 97. (ψ) Lev. 19. 32.
Hsob. 31. 7. 8. Prov. 16. 31. Syr: 89

cepto IV. decalogi, ubi patris nomine, communis interpretatio, Theologi etiam ipsos senes includi asserunt. Et ap. *Lacedemonios, honestissimum domicilium fuisse senectuti*, affirmat Cic: (ω) maximo vero præ aliis honore, eos senes prosequi tenemur, quorum canitiem virtus ornat & sapientia: non inquam, temerè ad id obligamur, sed potissimum ob *prudenciam*, quam ex longa experientia, quæ doctorum æque ac indoctorum magistra est, hauserunt. Characterem a. senis prudentis, describit Homerus in Nestore. (α) Ideò, felix illa respubl. semper habita est, ubi consiliarii senes reperti sunt. Prudentia e. virtutum Domina, ap. senectutem potissimum locum habet; unde Job. (β) *apud patres est sapientia & intelligentia apud senes*. Hinc etiam DEUS ipse gloriosus, apud Proph: (γ) *Antiquus dierum*, dicitur; non quod ita ceu nos mortales, mutationi alicui obnoxius sit; sed ut ad nostrum captum, ejus summè abstrusa profundissimaque omniscientia, sapientia &c. denotentur; quippe, qui perfectiores prudentioresque,

H

ut

(ω) *Car. Maj.* (α) *Iliad. 1. Sc.* (β) *c. 12. v. 12.*

(γ) *Dan. 7. 9. 13.*

ut senes solent, sunt, eo minus ratiocinatione, sive discursu utuntur, & sapientiores, qui magis ad angelorum similitudinem accedunt, plura quam alii, sine discursu intelligunt, ut verba Le Grand nunc faciam mea. (d) Significatur ergo per illam visionem, sapientia DEI intuitiva & perfectissima. Ita Patriarchæ ante-diluviani, quorum ætas, per aliquot centenarios duravit, per experientiam tam diuturnam, profundam sibi sapientiam eruditionemq; præsertim in Astron. & Historia naturali, comparare potuerunt; ut testantur columnæ Semi, à quibusdam auctoribus memoratæ. Quid autem faciat experientia, seu longa annorum series, ad prudentiam vel scientiam, apparet ex scientia, quæ perhibetur (vel illam etiam obcausam, ut alias taceam) esse excellens in diabolis, præcipuè rerum naturalium, unde quoque *δαίμονες*, i. e. scientes appellantur. In Apocal. (e) *m. dæmon antiquus serpens* dicitur. Inde Proverb: *Diabolus multa scit, quia multa est ætatis.*

TH

(d) *Inst. Phil. part. 8. c. 10*(e) *Cap. 12. 9.*

QUÆ vero causa sit, quod senibus caput tremat, (vel ut loquitur Catull. (ζ)
Cana tempus anilitas omnia omnibus annuat:

nec non alia membra, faciesque rugis impleatur, oculi hallucinentur, somnus brevis sit, dentes excidant, de quibus Ecclesiastes (η) figuratè loquitur, sicut & capilli decidant atque canescant, (qui nostro (θ) *nives capitis* dicuntur) quomodo Naso de se ipso canit;

Jam mea cygneas imitantur tempora plumas

Insicit & nigras alba senecta comas:

*Jam subeunt anni fragiles & inertior aetas,
 Jamque parum firmo me mihi ferre grave est. (ι)*

Ea omnia plerumque, ab inopiâ caloris nec non siccitate, & per consequens nervorum debilitate, deficientibus spiritibus animalibus, deduci posse affirmamus, haud aliter ac autumno, ingruente frigore, folia arborum pallefcere, delabi, rugosa fieri & contrahi, cernimus; cæterum singula eorum, choro Physicorum exactius examinan-

(ζ) lib. 1. Carm. 62. (η) c. 12. 3. seq. (θ) Carm. lib. 4. od 13. (ι) Trist: 4. Eleg. 8.

nanda relinquimus, ne falcem in messem alienam mittere dicamur. Essent & quædam, ob argumenti affinitatem, in medium proferenda, de ingenio & moribus mulierum, servorum, meretricum, parasitorum &c. cum & illorum character probè a Comicis & aliis Poëtis debeat observari; sed vetat nos angustia temporis & ipsa brevitatis, nam alias etiam ultra quam speravimus crevit noster labor, doctiorum ergo curæ & judicio istum pariter discursum relinquendum censemus.

THES. ULT.

HÆC ita simplicissimè prolata, non sic intelligenda sunt, ac modo recensitis proprietatibus, quæque ætas & quivis homo, absque exceptione pateret: locuti quippe sumus non universalitate metaphysica, sed morali duntaxat. Variant enim ingenia hominum, pro ratione regionum, climatum, institutionum, educationis, alimentorum (sic ebrii aliter, aliter sobrii sunt dispositi) & similibus; ut prolixè, & non vano opere, hoc clare demonstrant, Alexand. ab Alexand. [x] Johannes Bodinus

(a)

(x) *Gen. dier. lib. 4. c. 13.*

(λ) Huartus, Claremontius, Barclajus
 [μ] & alii passim, quæ tamen non jam
 pluribus vacat persequi. Sic Socrates,
 cum quidam, cui moris erat ex linea-
 mentis corporis latitantes cujusque ani-
 mi affectus & mores dijudicare, eum di-
 xisset hominem esse libidinosum, petul-
 cum &c. reposuit: talis quidem naturâ
 essem, sed vitia ista ratione emendavi.

(ν) Ait etiam Tullius: *Ut in corporibus
 magne dissimilitudines sunt: alios enim
 videmus velocitate ad cursum, alios vi-
 ribus ad luctandum valere: itemque
 in formis, aliis dignitatem inesse, aliis
 venustatem; sic in animis existunt eti-
 am majores varietates.* (ξ)

An vero
 astra influentiis suis in voluntates homi-
 num agere, atque eorum mores & in-
 stituta dirigere possint, affirmare non au-
 deo, cum eo dato, libertas tolleretur
 hominum, vana virtutum studia, leges
 inutiles essent, nec non aliæ ineptiæ,
 quæ

[λ] lib. 5. de Rep. cap. 1.

(μ) Icon. animæ.

(ν) Cic. 4. Tusc.

(ξ) Off. 1.

quæ istam assertionem concomitantur ;
 ut egregiè & argutè, de ista materia
 disserit Nicopompus apud ingeniosis-
 simum Barclajum. (o) Atque nos
 hic subsistimus.

DEO Immortali, Regum Regi

&

Domino Dominorum, sit Gloria!

(o) in *Argenid.* lib. 2. cap. 11.

Då den

Ehreborne och Wällärde

Her IOHAN NORREN/
Sitt lärda Wärdt berömligen med
allas Nöje förswarade:

En ächte Pallas Son som lärde med
Wijsdom mäta

Sin lärdom - hungrand' Siäl/ då andra
sig haa tänckt

I lasters Asia ned/ och alltid trognast
tänckt

På Bacchus, at the må all Wallust off-
tersätta.

Jag säger een som så har med Förståndet
wingar/

Sig högre swinga lärde än den sin' da-
gar nått

I Idria/ aldrig än af Arbet' blifwit trött/

Han Theons laste - tand / sig at berömma/
wingar.

Om min fast klena Fiar / Her N O R R E N
kund af ma/

Ehr aldrig sparda Flit och ähre - wärde
Dygd/

Som stads på Wijshees grund orngglig
warit bygd/

Jag wille mig här om på högsta sätt befrisa:
At

At med sin ähta Färg den samma wäl af-
sätta/

Jag skull' til tiders trog Ehrs Påf ur-
föra så/

At ock den seen're Werld der af kund
höra så

Wärckställas borde / Sij! af mig alt det
med rätta.

Men som iag der hoos weet / det iag ock
offta pröfwat/

Her **MORGEN** til sitt Låf een
Wlygsel sielfwer bår/

Som det een Dygdig Siäls egentlige
Wärcke är/

Så wil iag detta haa i Tyskhees Samn in-
söfwat.

Och önskar *Pallas* må Ehrs hafda Wödda
löna/

Som henne altid sökt med Glijt tilhan-
da gå/

Då J så troligt sökt i hennes Tienst
at stå/

Hon lär wår Önskan ey/ (iag säkert gissar)
löna.

Således yttrar sig i stör-
sta Hast/

SAM, RISTELIUS,
Wib.

DN. JOHANNI NORGRËN

Amico & Popolari suo omnium
candidissimo!

Ingeniose satis fabulati sunt veteres
Poëtarum, Mulas in arduo montis con-
fidere, viamq; ad illas non modo ar-
duam & asperam verum etiam innu-
meris sentibus vepribusq; interclusam:
Hoc suo non minus docto quam exqui-
sito invento haud obscure innuunt soli-
dam eruditionem non venire in sinum
dormientibus, nec oscitantibus in ora
delabi, sed perpetuis laborum molestiis
acquiri, comparari, possideri, juxta illud
Horatii.

Nil sine magno vita labore dedit mortalibus.
Id ipsum Te Præstantiss. Dn. Respondens,
subtili ingenio egregie pensitasse ex Di-
sputatione Tua, de ÆTATUM VARIETATE
& Characteribus egregie conscripta plus
satis innotescit. Gratulor proinde Tibi
Pereximie Dn. Norgren quod tam fe-
licem institeras viam; faxint Superi ut
alba tibi contingant omnia! bonisque au-

spiciis anchoram iustollas! Quod non
minus exopto quam exoro, optaturus,
etiam, dum memor ipse mei, dum spiritus bos
regit artus.

AND, A. MONTAN.

Wib. Car.

Lil

Den Ehreborne och Wällärde

Herz RESPONDENTEN,

Jag har förr talas hört / at den sig
flitigt öfwat /
Och i the Lärdes Ward / sitt största
nöje haft /
Han offte funnit haer / i dem en sådan
kraft /
At han med stort beröm / lärde blifwit
oförtöfwat.
När jag nu detta Taal / wil mig til sine
nes föra
När haer i Nordan wärt / en GREFW
som förr war gömd /
Ett Prof han wiisa tänkt / han wil en
en wara gömd /
Sin oförtrutna Sij / han allö låter höra.
När

När han så sin rikt wil / bland Lärda
Lalet öfwa
Om Alders Skiffning stoor / som man
det noga seer
Rätt utaf detta Wärd / Her NDR:
GRÉN nu framteer
Görs of en meer behof / th Momus sielf
har pröfwa.
Rätt af en Plickt / iag Ehr bepriiser
Landz Man tåra
Ehr Godheet haer mig så / på denne
Orten hyst /
Ehr Trooheetz liuf också / det ha: så
för mig lyst /
När iag det täncker på / bör iag Ehr
stoorlig åhra.

Således i hastigheet aflade
sin Skyldigheet

HENRICUS Herz.

Wib. Carel.

Exoritur faulste rutilans aurora diei
Pallados auxilio præmia digna ferens,
Jam tibi post nisus Norgren virtutis amator
Et Rosa Musarum Castalidumque deus;
Nonne igitur meritum virtus & triga sororum
Te evehet nunc, Mus's qui & pietate viges?
VIVE ergo **seLIX**, **CVn**Crosque **ViresCe**
per annos!

Vt Serto Cingat MagnVs ApoLLO CapVt!

*Rudi penicillo, avimutus tamen
hæc pauca adiecit*

REINHOLD Hertel

Wib: Car:

Dum satagis Norgren sic famam exten-
dere scriptis

Virtutis rare das documenta tue.

Antistes Pallas Musarum valde celebris,

Muneribus tandem condecorabit opus.

Paucula hæc addidit

SAM. DTKANDER, Wib.

